

UCHWAŁA NR XXIX/257/2021
RADY GMINY BUKOWSKO

z dnia 15 marca 2021 r.

w sprawie ustanowienia herbu, flagi, flagi stolikowej, banneru, pieczęci i sztandaru Gminy Bukowsko oraz zasad ich używania

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 13 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 713 z późn. zm.), w związku z art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 21 grudnia 1978 r. o odznakach i mundurach (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 38), po uzyskaniu pozytywnej opinii Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji

Rada Gminy Bukowsko
uchwala, co następuje;

- § 1.** 1. Ustanawia się herb Gminy Bukowsko według opisu zawartego w § 2 niniejszej Uchwały.
2. Wzór graficzny herbu stanowi załącznik Nr 1 do niniejszej Uchwały
- § 2.** Herb Gminy Bukowsko wyobraża w polu czerwonym od czoła jelenia biegnącego srebrnego z porożem złotym, od podstawy lilię podwójną srebrną z przepaską złotą
- § 3.** 1. Ustanawia się flagę Gminy Bukowsko według opisu zawartego w § 4 niniejszej Uchwały.
2. Wzór graficzny flagi stanowi załącznik Nr 2 do niniejszej Uchwały
- § 4.** Flaga Gminy Bukowsko to prostokątny płat materiału o proporcjach 5:8 (szerokość do długości) podzielony na trzy pionowe pasy: biały, czerwony i biały, szerokości kolejno 3/16, 10/16 i 3/16 długości płata. Pas czerwony zawiera pośrodku godło herbowe Gminy Bukowsko wysokości 9/10 szerokości płata.
- § 5.** 1. Ustanawia się flagę stolikową Gminy Bukowsko według opisu zawartego w § 6 niniejszej Uchwały.
2. Wzór graficzny flagi stolikowej stanowi załącznik Nr 3 do niniejszej Uchwały
- § 6.** Flaga stolikowa Gminy Bukowsko jest pionowym odwzorowaniem flagi na płacie materiału o proporcjach 2:1 (wysokość do szerokości) przeznaczonym do zawieszania na poprzeczce mocowanej do stojaka), podzielonym na trzy poziome pasy: biały, czerwony i biały, wysokości kolejno 3/16, 10/16 i 3/16 wysokości płata. Pas czerwony zawiera pośrodku godło herbowe Gminy Bukowsko szerokości 8/10 szerokości płata.
- § 7.** 1. Ustanawia się banner Gminy Bukowsko według opisu zawartego w § 8 niniejszej Uchwały.
2. Wzór graficzny banneru stanowi załącznik Nr 4 do niniejszej Uchwały.
- § 8.** Banner Gminy Bukowsko jest pionowym odwzorowaniem flagi na płacie materiału o proporcjach 4:1 (wysokość do szerokości), podzielonym na trzy poziome pasy: biały, czerwony i biały, wysokości kolejno 3/16, 10/16 i 3/16 wysokości płata. Pas czerwony zawiera pośrodku godło herbowe Gminy Bukowsko szerokości 8/10 szerokości płata.
- § 9.** 1. Ustanawia się pieczęcie: Gminy Bukowsko, Wójta Gminy Bukowsko i Rady Gminy Bukowsko według opisów zawartych w § 10 niniejszej Uchwały.
2. Wzór graficzny pieczęci stanowi załącznik Nr 5 do niniejszej Uchwały.
- § 10.** Pieczęcie Gminy Bukowsko są okrągłe, o średnicy 36 mm, z godłem herbu Gminy Bukowsko w części centralnej, oddzielonym linią perełkową od otoku z majuskułową legendą w postaci odpowiednio: + GMINA BUKOWSKO, + RADA GMINY BUKOWSKO, + WÓJT GMINY BUKOWSKO. Symbol + oznacza krzyż inicjalny w formie ażurowego krzyżyka kawalerskiego.
- § 11.** 1. Ustanawia się sztandar Gminy Bukowsko według opisu zawartego w § 12 niniejszej Uchwały.
2. Wzór graficzny sztandaru stanowi załącznik Nr 6 do niniejszej Uchwały.

§ 12. Sztandar Gminy Bukowsko ma postać dwustronnego kwadratowego płata obszytego z trzech stron złotą frędzlą. Czwarta strona przymocowana jest do drzewca za pomocą koluszków umocowanych na szpili. Drzewce sztandaru zwieńcza głowica przedstawiająca ozdobny grot w formie trzech liści buka z dwoma owocami. Do tulei przywiązana jest szarfa podzielona na dwa poziome pasy, biały i czerwony, zakończona frędzlą złotą. Strona prawa sztandaru jest czerwona z godłem Polski w części centralnej. Strona lewa jest biała, ze skośnym pasem czerwonym, flankowanym przez trójliście bukowe z owocami, zielone; na pasie znajduje się godło herbowe Gminy Bukowsko, ponad którym z lewej półkolisty, majuskułowy, srebrny napis GMINA, pod nim z prawej półkolisty, majuskułowy, srebrny napis BUKOWSKO.

§ 13. 1. Symbole i insygnia, o których mowa w § 1 – 12 niniejszej Uchwały stanowią własność Gminy Bukowsko i są znakami prawnie chronionymi.

2. Symbole i insygnia, o których mowa w § 1 – 12 niniejszej Uchwały mogą być używane wyłącznie w sposób zapewniający im należyłą cześć, szacunek oraz prestiż i powagę przewidzianą prawem dla insygniów władzy.

3. Symbole i insygnia, o których mowa w § 1 – 12 niniejszej Uchwały mogą być używane wyłącznie w kształcie, proporcjach i kolorach zgodnych z wzorami graficznymi ustalonymi w niniejszej Uchwale.

4. Uzasadnienie zastosowanej symboliki stanowi załącznik Nr 7 do niniejszej Uchwały.

§ 14. Herb, flaga i baner Gminy Bukowsko, jako symbole i znaki tożsamości Gminy mogą być umieszczane w szczególności:

1. W sali obrad Rady Gminy,
2. W gabinetach przewodniczącego Rady Gminy Bukowsko i Wójta Gminy Bukowsko,
3. Na budynkach i w ich wnętrzach, stanowiących siedzibę organów Gminy oraz w budynkach jednostek organizacyjnych Gminy i ich wnętrzach,
4. Na tablicach pamiątkowych fundowanych przez władze Gminy,
5. Na witaczach usytuowanych na granicach Gminy,
6. Na blankietach korespondencyjnych, wizytówkach, materiałach promocyjnych, wydawanych przez Wójta Gminy Bukowsko albo za jego zgodą i Przewodniczącego Rady Gminy Bukowsko,
7. W publikacjach i biuletynach samorządowych, na oficjalnych stronach internetowych, wydawnictwach Gminy,
8. Na wizytówkach używanych do celów służbowych przez radnych Rady Gminy Bukowsko, pracowników Urzędu Gminy Bukowsko i pracowników jednostek organizacyjnych Gminy

§ 15. Herb, flaga i banner Gminy Bukowsko mogą być używane przez podmioty gospodarcze, organizacje, instytucje, stowarzyszenia, fundacje za indywidualną zgodą wyrażoną przez Wójta Gminy Bukowsko.

§ 16. Używanie bądź rozpowszechnianie wizerunku herbu, flagi lub banneru w celach komercyjnych, a w szczególności umieszczanie herbu, flagi lub banneru Gminy na przedmiotach, w tym przeznaczonych do obrotu gospodarczego oraz zamieszczanie w znaku towarowym lub usługowym wymaga zgody Wójta Gminy.

§ 17. Decyzja Wójta Gminy wyrażająca zgodę na używanie bądź rozpowszechnianie wizerunku herbu, flagi lub banneru w celach komercyjnych stanowi podstawę do zawarcia umowy określającej wzajemne prawa i obowiązki stron, a w szczególności warunki używania bądź komercyjnego rozpowszechniania herbu, flagi lub banneru lub ich wizerunku, sposób wykorzystania herbu, flagi lub banneru, czas trwania umowy oraz ewentualne warunki płatności. Wójt może cofnąć wyrażoną zgodę, jeżeli podmiot uprawniony wykorzystuje herb, flagę lub banner Gminy w sposób sprzeczny z udzieloną zgodą lub zawartą umową, albo naraża dobre obyczaje lub interes Gminy na szkodę, bądź gdy wizerunek herbu, flagi lub banneru rozpowszechniany jest w sposób sprzeczny z ustalonymi warunkami albo określonymi zasadami.

§ 18. Cofnięcie zgody przez Wójta Gminy skutkuje rozwiązaniem umowy, o której mowa w § 17. W przypadku używania, rozpowszechniania herbu, flagi lub banneru Gminy w sytuacjach nieujętych w niniejszych zasadach indywidualną zgodę, co do konkretnych okoliczności i warunków użycia herbu, flagi lub banneru Gminy w jakichkolwiek wersjach, formach i postaciach plastycznych, zgodnych z ustalonym wzorem, podejmuje w każdym przypadku wójt Gminy Bukowsko.

§ 19. Flaga i baner Gminy mogą być podnoszone – wywieszane:

1. Codziennie na budynkach lub przed budynkami stanowiącymi siedzibą władz Gminy i jednostek organizacyjnych Gminy,

2. Z okazji świąt państwowych, samorządowych, a także podczas innych zdarzeń o charakterze politycznym, społecznym i gospodarczym,

3. W miejscach obrad Rady Gminy i w czasie jej posiedzeń,

4. W innych miejscach i sytuacjach związanych w szczególności z reprezentowaniem Gminy w ramach zorganizowanej lub realizowanej współpracy regionalnej lub międzynarodowej, a także oficjalnych spotkań gospodarczych.

§ 20. Flaga i banner Gminy stanowią umowną własność całej społeczności Gminy Bukowsko i mogą być wywieszane łącznie z flagą narodową (flaga Gminy) lub barwami narodowymi w układzie pionowym (banner Gminy) oraz z innymi flagami lub barwami w układzie pionowym z należyтым poszanowaniem oraz zachowaniem zasad protokołu flagowego.

§ 21. Flaga stolikowa Gminy Bukowsko może być ustawiana na stołach w sali obrad Rady Gminy, w gabinecie Wójta Gminy na jego biurku oraz w miejscach promujących gminę w czasie różnych uroczystości, jak również na stołach w miejscach spotkań przedstawicieli samorządów, w których biorą udział przedstawiciele Gminy Bukowsko.

§ 22. Pieczęciami Gminy Bukowsko mogą być sygnowane dokumenty urzędowe zgodnie z odrębnymi przepisami.

§ 23. Pieczęciami mogą być sygnowane także druki i pisma okolicznościowe m.in. takie jak:

1. Zaproszenia na uroczystości i imprezy organizowane przez organy Gminy Bukowsko,
2. Dyplomy honorowe i zwykle przyznawane przez organy Gminy Bukowsko,
3. Pisma ze słowami uznania lub podziękowania.

§ 24. Odcisk pieczęci umieszcza się poniżej tekstu dokumentu, druku, pisma okolicznościowego lub ozdobnego arkusza.

§ 25. Sztandar Gminy jest uroczystym insygnium Gminy Bukowsko, przechowywanym w sali obrad Rady Gminy.

§ 26. Sztandar jest uroczystie wystawiony w sali w czasie obrad Rady Gminy oraz noszony przed nią w czasie wystąpień lub gdy jest reprezentowana przez jej przedstawiciela.

§ 27. Sztandar Gminy Bukowsko jest używany w szczególności podczas:

1. Uroczystej sesji Rady Gminy.
2. Nadawania tytułów honorowych.
3. Uroczystości gminnych i państwowych.

§ 28. 1. Używanie sztandaru w sytuacjach przewidzianych niniejszym regulaminem wymaga powołania spośród radnych Rady Gminy poczty sztandarowego, składającego się z trzech osób: chorążego oraz dwuosobowej asysty.

2. Poczta sztandarowy w sytuacjach wymagających obecności sztandaru nosi białe rękawiczki i szarfę przez lewe ramię w barwach narodowych, które przechowuje Urząd Gminy Bukowsko.

3. Poczta sztandarowy w sytuacjach wymagających obecności sztandaru wprowadza i wyprowadza sztandar zgodnie z zasadami ceremoniału sztandarowego.

§ 29. Ustala się następujące zasady używania sztandaru:

1. Podczas uroczystości sztandar trzymany jest przez chorążego w pozycji "Spocznij" (pionowo), chyba że zaistnieją okoliczności, które wymagają pozycji sztandaru "Bacność" (pochylony pod kątem ok. 60°)

2. Podczas trwania uroczystości chorąży nie może odstawić sztandaru.

3. Sztandarowi nadaje się pozycję "Bacność" (pochyla się) wyłącznie w sytuacji:

a) odgrywania i/lub śpiewania hymnu państwowego; przeistoczenia,

- b) podniesienia i błogosławieństwa w trakcie nabożeństwa religijnego;
- c) dekorowania sztandaru odznaczeniem;
- d) oddawania honorów osobom lub symbolom, po komendzie: "Sztandar prezentuj!" (chorąży pochyła sztandar w przód do ok. 45°, mając bławat przed sobą).

§ 30. Ustala się następujące zasady wprowadzania i wyprowadzania sztandaru:

1. Sztandar wprowadza się na początku uroczystości, chyba, że jej charakter lub program wymuszają inną kolejność.

2. Prowadzący uroczystość podaje komendę dla uczestników uroczystości: "Całość powstań!" Baczość! Sztandar wprowadzić!".

3. Sztandar wprowadza i wyprowadza poczet sztandarowy poruszający się krokiem marszowym, a chorąży zajmuje środkowe (drugie z kolei) miejsce.

4. Podczas przemarszu chorąży trzyma sztandar na prawym ramieniu, mając bławat za sobą, a drzewce pod kątem ok. 45°, natomiast podczas wprowadzania sztandaru chorąży trzyma sztandar pod kątem ok. 60°.

5. Po zajęciu miejsca przez poczet sztandarowy (przodem do uczestników uroczystości) chorąży utrzymuje sztandar w pozycji "Baczość" (pochylony pod kątem ok. 60°), a członkowie pocztu sztandarowego przyjmują postawę "Baczość".

6. Pada komenda: "Spocznij!" (uczestnicy uroczystości mogą usiąść), członkowie pocztu sztandarowego przyjmują postawę "Spocznij".

7. Rozpoczyna się dalsza część uroczystości.

8. Sztandar wyprowadza się po zakończeniu oficjalnej części uroczystości, po komendzie prowadzącego uroczystość: "Baczość! Sztandar wyprowadzić!".

9. Po opuszczeniu miejsca uroczystości przez poczet sztandarowy, następuje komenda: "Spocznij!" (uczestnicy uroczystości mogą usiąść).

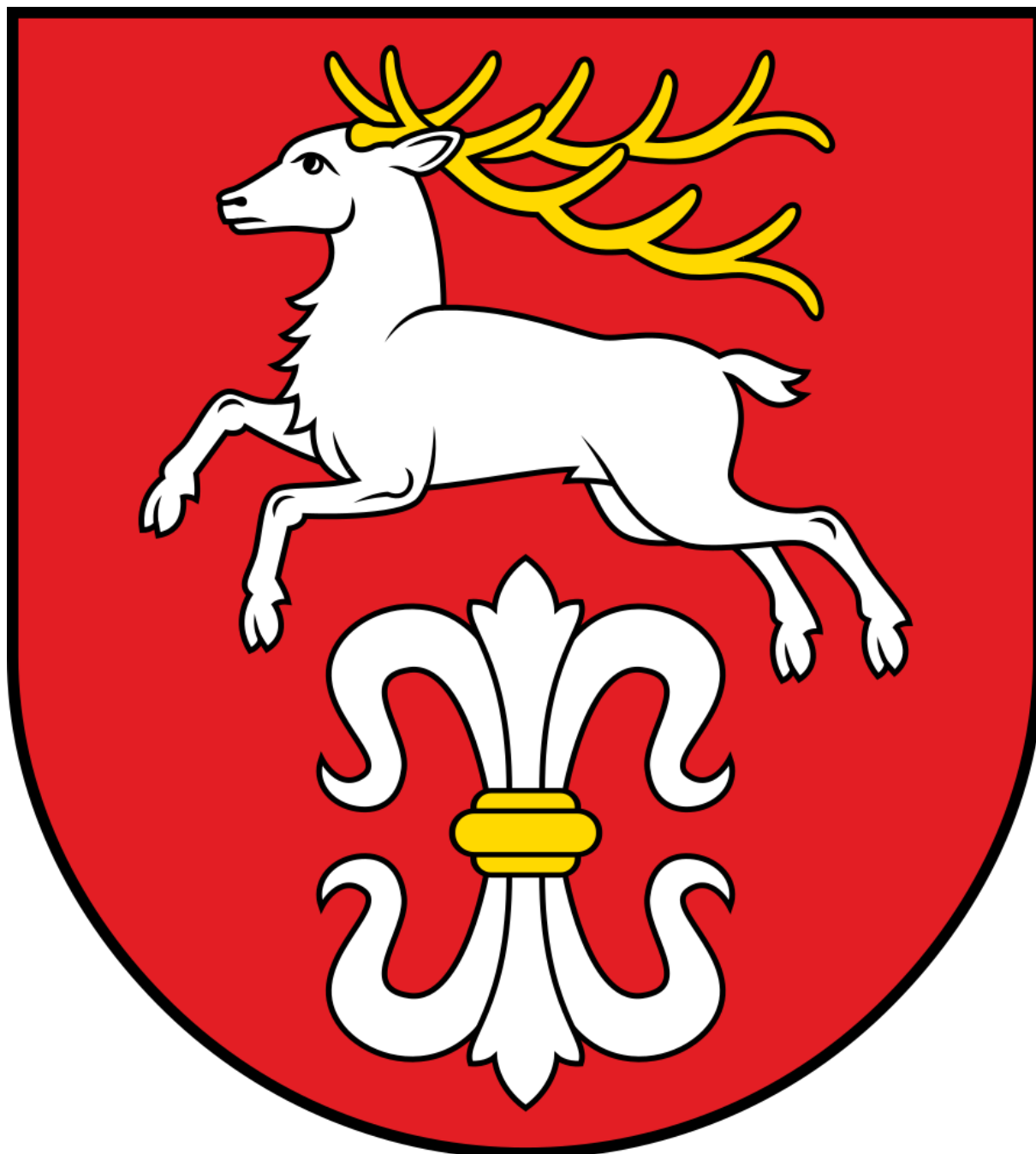
§ 31. Wykonanie Uchwały powierza się Wójtowi Gminy Bukowsko.

§ 32. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Podkarpackiego.

Przewodniczący Rady Gminy
Bukowsko

Piotr Łuszcz

Herb Gminy Bukowsko

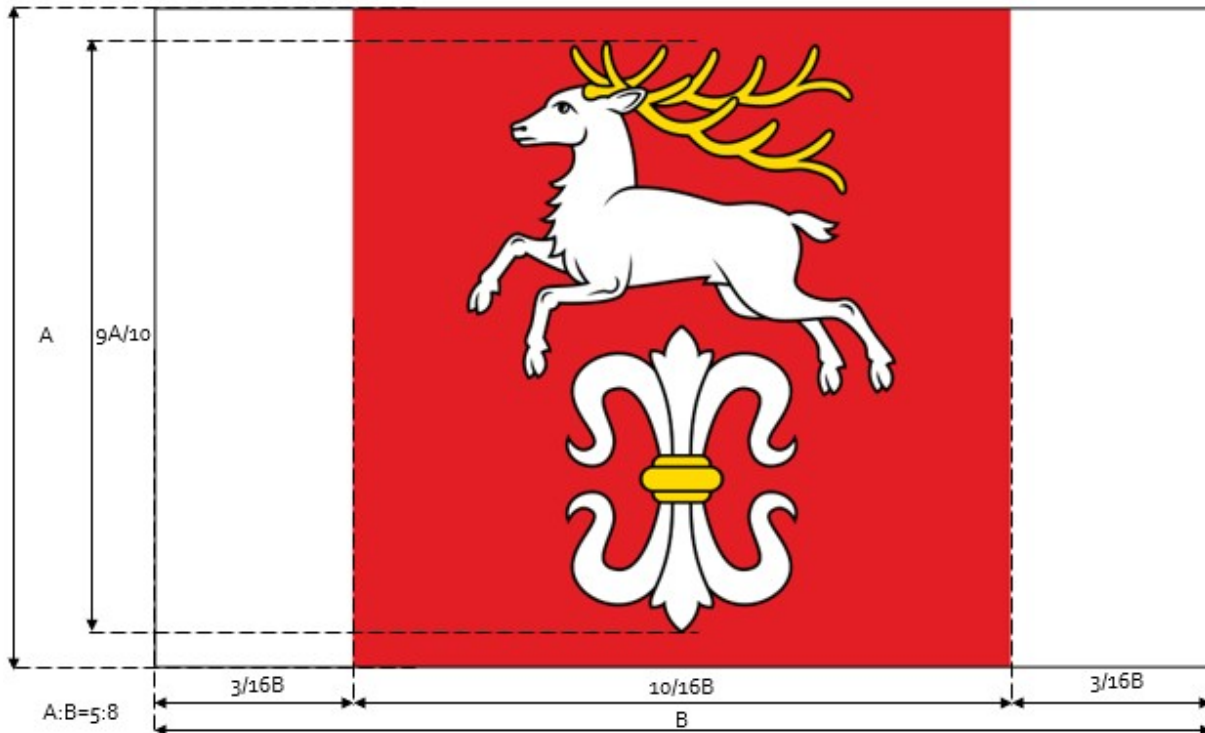
PANTONE Vacat
CMYK 0, 0, 0, 0
RGB 255, 255, 255

PANTONE Black 6
C
CMYK 0, 0, 0, 100
RGB 0, 0, 0

PANTONE 485 C
CMYK 0, 100, 100, 0
RGB 255, 0, 0

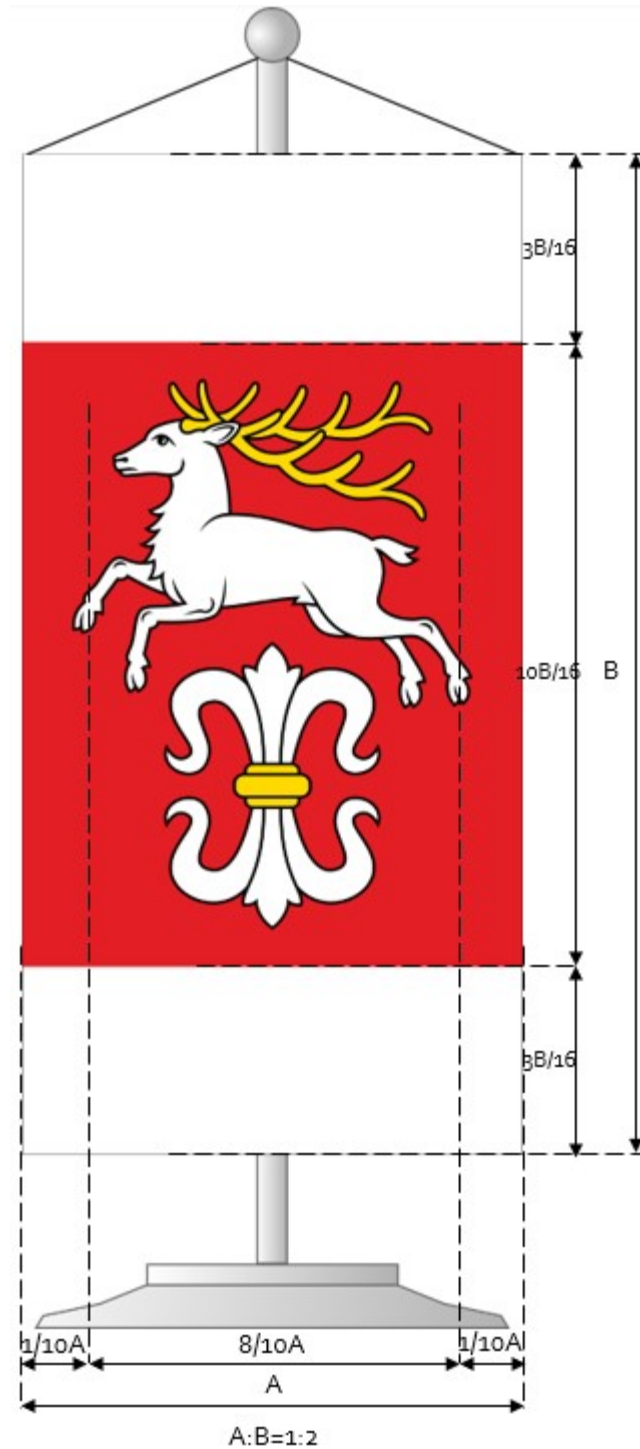
PANTONE 803 2X
CMYK 100, 15, 0, 0
RGB 255, 213, 0

Flaga Gminy Bukowsko

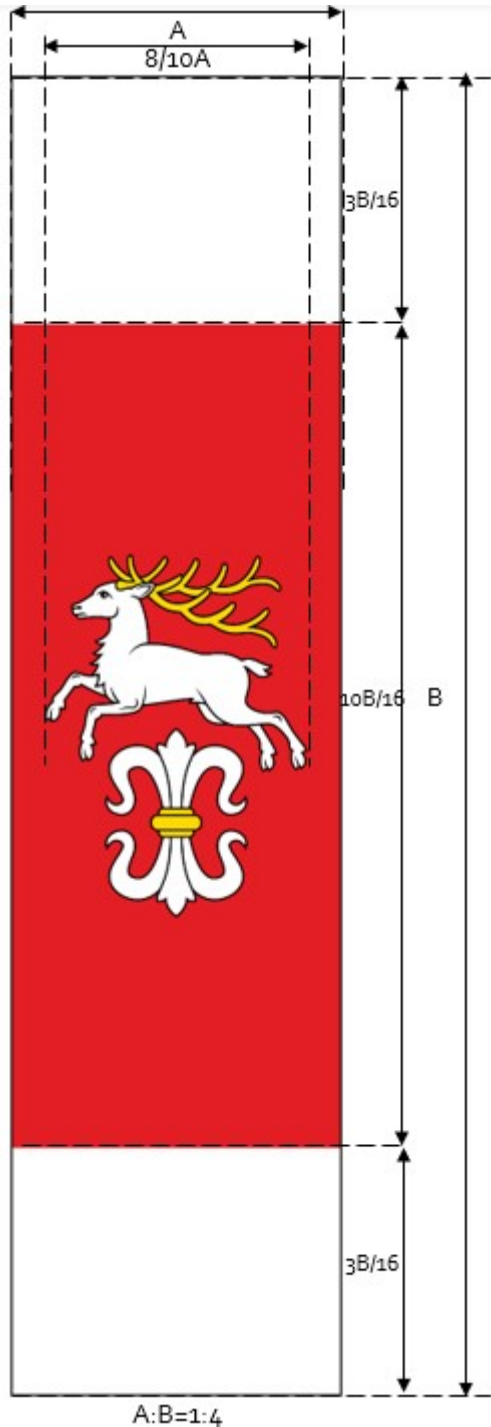
PANTONE Vacat CMYK 0, 0, 0, 0 RGB 255, 255, 255	PANTONE Black 6 C CMYK 0, 0, 0, 100 RGB 0, 0, 0	PANTONE 485 C CMYK 0, 100, 100, 0 RGB 255, 0, 0	PANTONE 803 2X CMYK 100, 15, 0, 0 RGB 255, 213, 0
---	--	---	---

Flaga stolikowa Gminy Bukowsko

PANTONE Vacat CMYK 0, 0, 0, 0 RGB 255, 255, 255	PANTONE Black 6 C CMYK 0, 0, 0, 100 RGB 0, 0, 0	PANTONE 485 C CMYK 0, 100, 100, 0 RGB 255, 0, 0	PANTONE 803 2X CMYK 100, 15, 0, 0 RGB 255, 213, 0
---	--	---	---

Banner Gminy Bukowsko

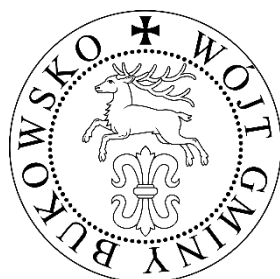
PANTONE Vacat CMYK 0, 0, 0, 0 RGB 255, 255, 255	PANTONE Black 6 C CMYK 0, 0, 0, 100 RGB 0, 0, 0	PANTONE 485 C CMYK 0, 100, 100, 0 RGB 255, 0, 0	PANTONE 803 2X CMYK 100, 15, 0, 0 RGB 255, 213, 0
---	--	---	---

Pieczenie Gminy Bukowsko

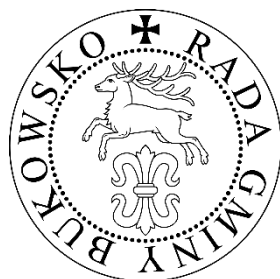
Pieczenie Gminy

Pieczenie Wójta

Pieczenie Rady Gminy

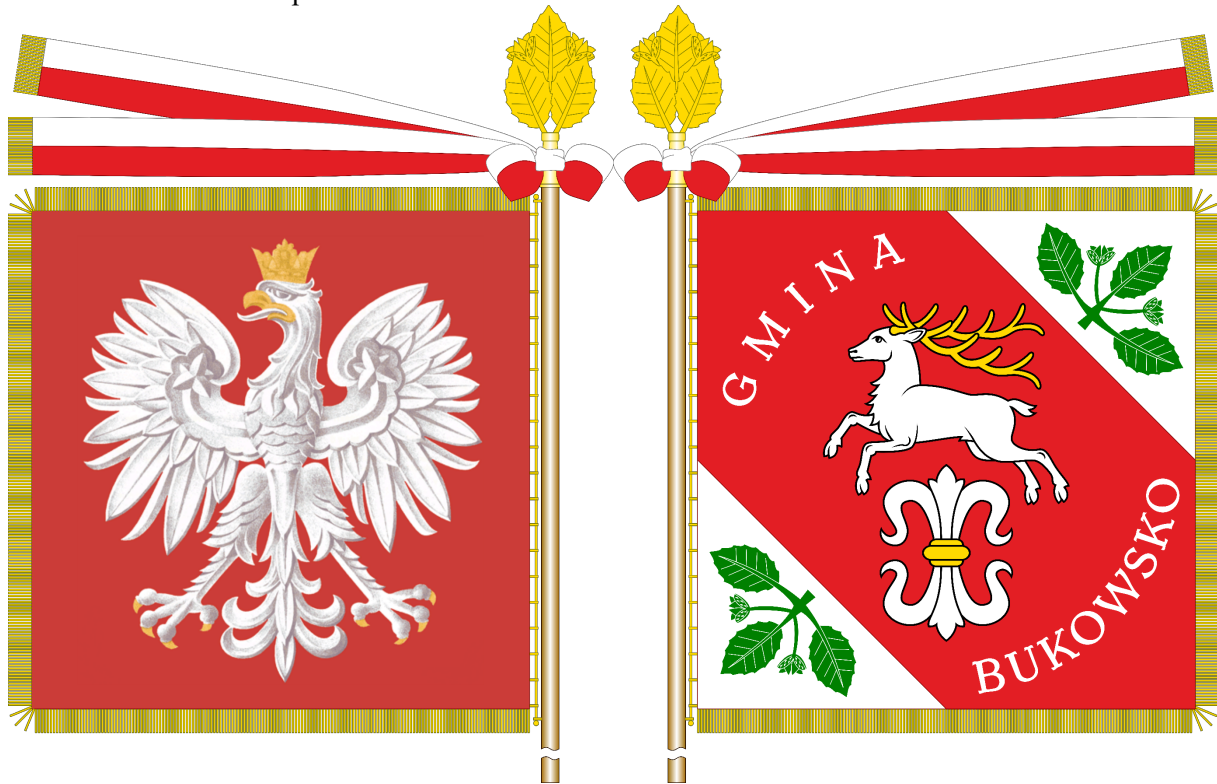
Ø 36 mm

Załącznik Nr 6 do Uchwały Nr XXIX/257/2021
Rady Gminy Bukowsko
z dnia 15 marca 2021 r.

Sztandar Gminy Bukowsko

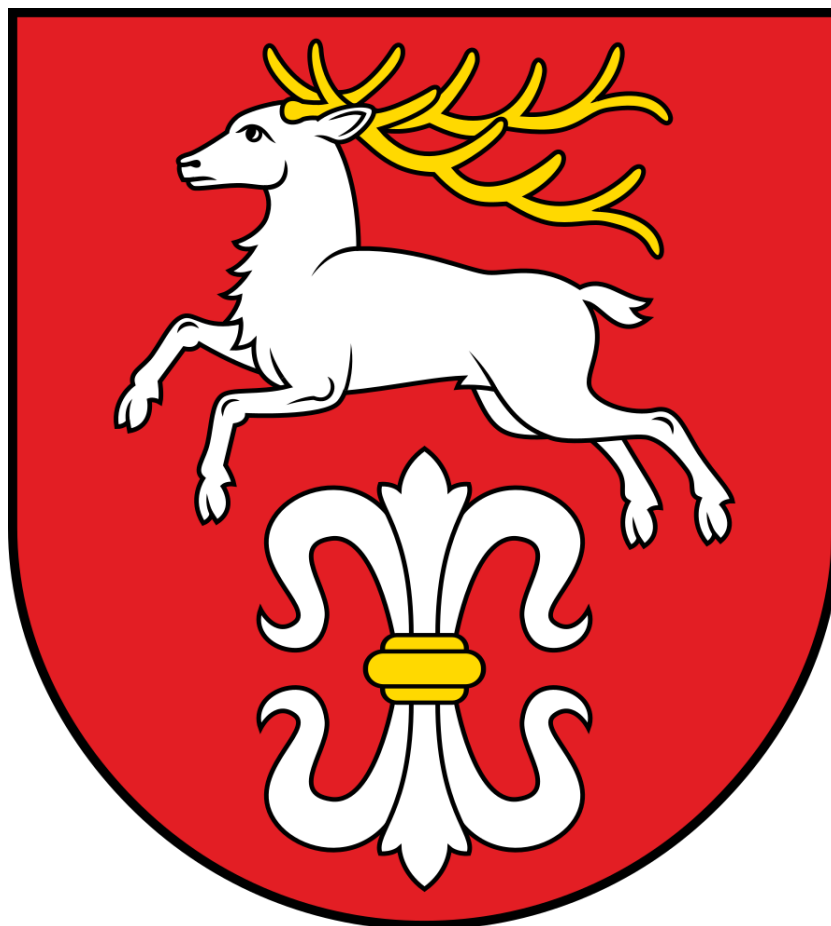
Strona prawa

Strona lewa

PANTONE 485 C CMYK 0, 100, 100, 0 RGB 255, 0, 0	Niē srebrna, jasna (orzeł, jeleń, lilia, napisy na sztandarze)	Niē złota (uzbrojenie i korona orła, rogi jelenia, przewiązka lili)	PANTONE Vacat CMYK 0, 0, 0, 0 RGB 255, 255, 255	PANTONE 355 C CMYK 100, 0, 100, 41 RGB 0, 150, 0	PANTONE Black 6 C CMYK 0, 0, 0, 100 RGB 0, 0, 0	Niē srebrna, ciemna (elementy cieniowane w orle)
--	---	--	---	---	--	--

Uzasadnienie heraldyczno-historyczne projektów symboli Gminy Bukowsko

Kamil Wójcikowski, Robert Fidura, wrzesień 2020

Charakterystyka Gminy Bukowsko

Rysunek 1: Położenie Gminy Bukowsko na mapie Polski, powiatu oraz mapa Gminy Bukowsko¹

¹ Źródło: Gmina Bukowsko

Gmina Bukowsko to gmina wiejska położona w środkowej części powiatu sanockiego, w południowej części województwa podkarpackiego. Od południa sąsiaduje z gminą Komańcza, od zachodu z gminą Zagórz, od północy z gminą Zarszyn. Siedzibą władz Gminy jest miejscowość Bukowsko, w latach 1748-1946 miasto, należące m.in. do Ossolińskich. Główną arterią komunikacyjną przebiegającą przez gminę jest droga wojewódzka numer 889. Pozostałe drogi mają charakter lokalny. Gmina Bukowsko ma powierzchnię 138,2 km², zaś według stanu na 31.12.2017 było tu 5 567 mieszkańców. Dominującym zajęciem mieszkańców Gminy jest rolnictwo, o czym świadczy struktura gruntów na terenie Gminy, gdzie 55% zajmują użytki rolne. Jest tutaj także dużo terenów leśnych, które zajmują 41,3% powierzchni Gminy. Do Gminy, oprócz Bukowska, należy dwanaście sołectw: Dudyńce, Karlików, Nadolany, Nagórzany, Nowotaniec, Płonna, Pobiedno, Tokarnia, Wola Piotrowa, Wola Sękowa, Wolica, Zboiska².

Warunki geograficzno-przyrodnicze

Gmina Bukowsko położona jest na terenie Karpat Zachodnich, w obrębie Dołów Jasielsko – Sanockich i Beskidu Niskiego. Doły Jasielsko-Sanockie, które obejmują północną część Gminy, charakteryzują się obecnością licznych kotlinek rozdzielanych przez niskie pogórza. Kotlinki odwadniane są przez liczne rzeki, z których największa to Sanoczek. Przez gminę przebiega granica obszaru chronionego krajobrazu Beskidu Niskiego. Miejscowe lasy mają charakter mieszany, z dużym udziałem buczyny. Mało ruchliwe drogi, ścieżki spacerowe i pagórkowate ukształtowanie terenu sprzyjają uprawianiu turystyki³.

Zabytki

Według danych Narodowego Instytutu Dziedzictwa, w gminie Bukowsko zarejestrowanych jest kilka obiektów zabytkowych⁴:

- zespół kościoła par. p.w. Podwyższenia Krzyża Św. z XIX wieku,
- kościół par. p.w. Wszystkich Świętych, z lat 1871-1876, w Dudyńcach,
- cerkiew gr.-kat. p.w. św. Piotra i Pawła (ruina), z 1848 roku, w Nagórzanach,
- zespół kościoła par. p.w. św. Mikołaja, z poł. XVIII wieku, w Nowotańcu,
- park z XVIII-XIX wieku w Nowotańcu,
- zespół cmentarza cerkiewnego z XIX wieku w Woli Sękowej,
- zespół cerkwi gr.-kat. p.w. św. Piotra i Pawła, ob. kościół rzym.-kat., z 1826 roku w Wolicy.

² Informacje Gminy Bukowsko

³ *Program Rozwoju Lokalnego Gminy Bukowsko, Bukowsko 2005, Plan Odnowy Miejscowości Bukowsko, Bukowsko 2010*

⁴ NID, lista zabytków, woj. podkarpackie, powiat sanocki, gmina Bukowsko

Zarys historii Gminy Bukowsko

Do roku 1772 tereny dzisiejszej Gminy Bukowsko należały do ziemi sanockiej i województwa ruskiego. W latach 1772-1852 wieś weszła w skład zaboru austriackiego, w ramach którego należała do cyrkułu leskiego, a następnie sanockiego. Od 1867 roku istnieje gmina Bukowsko w powiecie sanockim. Część miejscowości dzisiejszej Gminy Bukowsko należała do Gminy Sanok.

Bukowsko

25 czerwca 1361 roku Bukowsko zostało подарowane przez Kazimierza Wielkiego braciom Pawłowi i Piotrowi z Węgier herbu Gozdawa. Już wówczas był tam kościół parafialny p.w. Św. Piotra. Od 1435 roku miejscowość dziedziczył Piotr ze Zboisk z rodu Balów. Wieś przestała być ośrodkiem parafialnym po uzyskaniu praw miejskich przez Nowotaniec, gdzie przeniesiono siedzibę parafii. Od 1474 roku właścicielką wsi była wdowa po Piotrze, Małgorzata, która wieś wniosła w wianie Janowi Felsztyńskiemu. Po Felsztyńskich, wieś w latach 1577-1613 posiadali Sienieńscy. W czasie Reformacji, za sprawą swojego ówczesnego właściciela, Jakuba Sienieńskiego, Bukowsko stało się znaczącym ośrodkiem tego ruchu religijnego. W roku 1580 na dwór Sienieńskich najechał właściciel Humnisk.

W roku 1613 właścicielem był Jasieński. Wieś, dwór i kościół zostały spalone w czasie najazdu tatarskiego w 1624 roku. Wielu mieszkańców Tatarzy uprowadzili w jasyr. Być może po tym wydarzeniu ponownie zmienili się właściciele wsi, ponieważ w 1710 roku należała już ona do hrabiego Józefa Ossolińskiego. W tymże roku Ossoliński odbudował miejscowy kościół, który ponownie erygowano pod wezwaniem Św. Krzyża. Za rządów Ossolińskich Bukowsko rozwijało się. W 1745 roku była tu nawet synagoga. Kulminacją rozwoju było uzyskanie przez Ossolińskich prawa miejskiego i targowego dla Bukowska. Musiało się to stać przed 1748 rokiem. Bukowsko stało się też na powrót siedzibą parafii. Jarmarki odbywały się kilka dni w lutym przed środą popielcową i w czerwcu przed świętem Piotra i Pawła. Miasteczko słynęło z handlu bydłem. W roku 1772 spłonął miejscowy dwór. W zapiskach dotyczących tego pożaru była mowa o istnieniu tutaj browaru i ratusza. Do 1772 roku miasteczko należało administracyjnie do ziemi sanockiej województwa ruskiego I Rzeczypospolitej. Po I rozbiorze Polski znalazło się w cyrkułe leskim, a następnie w sanockim. Po Ossolińskich właścicielami byli Potoccy, Sielscy, Morawscy i ponownie Potoccy. Następnie dobra bukowskie przejął rząd austriacki. Po reformie administracyjnej w 1864 Bukowsko było siedzibą powiatu sądowego w Galicji. Miasto rozwijało się nadal w XIX wieku. Pod koniec wieku było trzecim ośrodkiem miejskim powiatu sanockiego, po Sanoku i Rymanowie i siedzibą władz gminnych (od 1867 roku). W owym czasie wybudowano nowy, neogotycki kościół Podwyższenia Krzyża Świętego, murowaną szkołę, zaś na początku XX wieku powstały kancelarie adwokackie, budynek sądu i aresztu, posterunek milicji państwowej, poczta, urząd skarbowy, apteka, drogeria

i trzech lekarzy. Bukowsko utraciło znaczną część ludności w czasie II wojny światowej oraz zostało zniszczone przez UPA w 1946 roku, co spowodowało jego degradację do rzędu wsi. Nazwa wsi wskazuje na miejsce, gdzie rosną buki^{5 6 7 8}.

Dudyńce

Prawdopodobnie jest to stara osada ruska powstała przed 1340 rokiem. Jednakże pierwsza pisana wzmianka o wsi pochodzi z lat 1372-74, kiedy to *Dudicze selo* nadane zostało prawem lennym przez Władysława Opolczyka jego kapelanowi Maciejowi. Nazwa wsi jest prawdopodobnie ruską nazwą patronimiczną. W roku 1376 świadkiem był niejaki de Dwedenicze. Pierwszy łaciński kościół we wsi znany jest od 1377 roku. Pierwotnie była to tylko kaplica, filia parafii w Niebieszczanach. W XV wieku właścicielami wsi była rodzina pisząca się z Pobiedna, a później Pobiedzińskimi. Część wsi w 1492 roku została sprzedana przez Stanisława Pobiedzińskiego Piotrowi Felsztyńskiemu. Kaplica znajdująca się na obszarze wsi została w XVI wieku zajęta i zniszczona przez dysydentów. Miejscowość ucierpiała również w czasie najazdu Tatarów w 1624 roku. W roku 1675 bracia, Wojciech i Tomasz Leszczyńscy odnowili i uposażyli zrujnowaną świątynię. Miejscową parafię, pod

⁵ S. Mendelowski, *W gminie Bukowsko*, Krosno 2004

⁶ Autor nieznan, [Zarys dziejów Bukowska](#)

⁷ *Słownik historyczno-geograficzny ziem polskich w średniowieczu*, Sanok, część II, s. 58

⁸ Feliks Kiryk, *Zarys dziejów Bukowska do roku 1795*. Rocznik Sanocki 1963 s. 135-150.

wzwaniem Wszystkich Świętych, ustanowiono w latach 20 XVIII wieku. Do roku 1772 miejscowość leżała w ziemi sanockiej, w województwie ruskim. W latach 1772–1852 w cyrkule leskim, a następnie sanockim, od 1855 pow. Sanok, pow. podatkowy Sanok. Od roku 1867 wieś leżała w powiecie sanockim, w gmina wiejskiej Sanok w prowincji Galicja. W wieku XIX właścicielami we wsi byli Horodyńscy, Romerowie, Ścibor-Rylscy i Truskolascy. Leopoldyna de Ścibor-Rylska z domu Horodelska ufundowała w latach 1871-76 dzisiejszy kościół parafialny. Na początku XX wieku ziemię we wsi posiadali Kazimierz i Maria Jachimowscy. Po roku 1944 większość Rusińskiej ludności ze wsi wyjechała na Ukrainę do wsi Słobódka. Dudyńce zasiedliła stopniowo ludność polska, w dużej części z okolic Nowego Targu^{9 10 11}.

Karlików

Wieś wymieniona pierwszy raz jako *Karlykow* w 1483 roku. Właścicielami byli Mikołaj, Seweryn Zebryd, Jan i Józef bracia rodzeni z Tarnawy. Nazwa wsi pochodzi od nazwy osobowej *Karla* albo określenia *karlik* (karzełek). W roku 1529 jej właścicielem był Mikołaj Herburt Odnowski. Później wieś wchodziła w skład dóbr Ossolińskich i Stadnickich. W XIX wieku wieś należała do Katarzyny

z Bołoz–Antoniewiczów Romaszkanowej, żony Piotra Romaszkana, od której, w 1832 roku kupili ją Wiktor i Łucja z Ostaszewskich Gniewoszowie. Pod koniec XIX wieku jako dziedzica tutejszego majątku wymieniono Feliksa z Oleksowa Gniewosza. W roku 1840 Łucja Gniewosz ufundowała bogato zdobioną cerkiew p.w. Błogosławionej Dziewicy Marii Paraskiewy. Od 1867 roku miejscowość w gminie Bukowsko w powiecie sanockim. W roku 1916 Wiktor Gniewosz, syn Feliksa, odsprzedał wieś Eustachemu Ścibor-Rylskiemu. W okresie międzywojennym w listopadzie 1918 roku Karlików wraz z trzydziestoma innymi wsiami zgłosił akces do Zachodnio Ukraińskiej Republiki Ludowej, tworząc tzw. Republikę Komańczańską. Napięta sytuacja została ostatecznie rozwiązana w 1919 roku dzięki ofensywie polskich sił policyjno-wojskowych. Po 1944 roku miejscową ludność ukraińską wysiedlono na Ziemię Odzyskane. Po 1950 roku zorganizowano tutaj PGR. Wieś ponownie zaludnili osadnicy polscy, m.in. z Kramarzówki koło Pruchnika w powiecie jarosławskim^{12 13 14}.

Nadolany

Początek wsi można zapewne datować na rok 1366, kiedy król Kazimierz Wielki lokował Nowotaniec. Nadolany i pobliskie Nagórzany były przez pewien czas przedmieściem Nowotańca i tak były wymieniane w źródłach: 1444 – *Nowotaniec wieś*, 1446 *suburbia spectantes ad oppidum Nowotanyecz*, 1462 *Nowothaniecz*, 1480 *Nowathanyecz*, 1484 *villa Novothanyecz*, 1486 *inferius suburbium*, 1515 *Novytanyecz*, 1526 *Suburbium Nowothanyecz*, 1552 *Przedmyesczie*, 1577 *Possada Nowothaniecz*. Wieś bywała więc określana dolnym przedmieściem. Stąd też wzięła się dzisiejsza nazwa wsi. Dopiero w 1589 roku pojawia się zapis *Wiesz Nadoliany*. Wieś dzieliła generalnie losy pobliskiego Nowotańca, czyli należała do Balów, Wzdowskich, Stanów, Bukowskich, Bronieckich, Gumowskich i Sas-Jaworskich. Ostatnim właścicielem wsi był Feliks Późniak (w latach 1919-1944). W roku 1786 mieszkańców dotknęła epidemia tyfusu, w 1813 ulewy zniszczyły uprawy ziemniaków i zbóż, zaś w 1845 miał miejsce pomór owiec i bydła. Do roku 1772 wieś leżała w ziemi sanockiej, w województwie ruskim. W latach 1772-1852 w cyrkule leskim, a następnie cyrkule sanockim. Od roku 1867 wieś leżała w powiecie sanockim, w gminie Bukowsko w Galicji. Do roku 1914 starostwo powiatowe w Sanoku, powiat sądowy w Bukowsku^{15 16}.

Nagórzany

Początek wsi można zapewne datować na rok 1366, kiedy król Kazimierz Wielki lokował Nowotaniec. Nadolany i pobliskie Nagórzany były przez pewien czas przedmieściem Nowotańca i tak były wymieniane w źródłach: 1444 – *Nowotaniec wieś*, 1446 *suburbia spectantes ad oppidum*

⁹ S. Mendelowski, *W gminie Bukowsko*, Krosno 2004

¹⁰ Maria Ambicka, [Mała ojczyzna – Dudyńce](#)

¹¹ *Słownik historyczno-geograficzny ziem polskich w średniowieczu*, Sanok, część I, s. 99

¹² S. Mendelowski, *W gminie Bukowsko*, Krosno 2004

¹³ Henryk Pałuk, [Mała ojczyzna – Karlików](#)

¹⁴ *Słownik historyczno-geograficzny ziem polskich w średniowieczu*, Sanok, część II, s. 58

¹⁵ Zdzisław Bednarczyk, Henryk Pałuk, [Mała ojczyzna – Nadolany](#)

¹⁶ *Słownik historyczno-geograficzny ziem polskich w średniowieczu*, Sanok, część II, s. 152

Nowotanyecz, 1477 *superior oppidi Nowothanyecz*, 1480 *Nowathanyecz*, 1481 *suburbium supra civitatem Nowothanyecz*, 1484 *villa Nouothanyecz*, 1486 *superius suburbium*, 1489 *suburbium superius opido*, 1515 *Novytanyecz*, 1577 *Possada Nowothaniecz*. Wieś bywała więc określana górnym przedmieściem. Stąd też wzięła się dzisiejsza nazwa wsi. Dopiero w 1589 roku pojawia się zapis *Wolia Przedmieszcze Nagorzany*. W roku tym wieś należała do Stanów, następnie m.in. do Bukowskich, Gumowskich, Bronieckich i Późniaków. Wieś dzieliła zatem generalnie losy Nowotańca i Nadolan. W roku 1774 była tutaj karczma. W roku 1787 wieś dotknął nieurodzaj, zaś w 1831 epidemia cholery. Do roku 1772 wieś leżała w ziemi sanockiej, w województwie ruskim. W latach 1772-1852 w cyrkule leskim, a następnie cyrkule sanockim. Od roku 1867 wieś leżała w powiecie sanockim, w gminie Bukowsko w Galicji. Do roku 1914 starostwo powiatowe w Sanoku, powiat sądowy w Bukowsku. Miejskowa cerkiew, p.w. św. Apostołów Piotra i Pawła, została wybudowana w 1848 r. erygowana w 1861 r. przez fundatora Włodzimierza Poźniaka. W roku 1946 wieś została spalona przez UPA^{17 18}.

Nowotaniec

Wieś założona w 1366 roku na obszarze 80 łanów po obu stronach potoku Brzozowa przez Falisława de Rzosłoń za pozwoleniem Kazimierza Wielkiego. Wieś zwana była Brzozową, Nowotańcem albo Lobetancz. Ta ostatnia nazwa może wskazywać na osadnictwo niemieckie. Nazwa może pochodzić od nazwy wcześniej istniejącej karczmy (lobe – wesoły, tanz – taniec), nazwy osobowej (nazwiska) Labetans albo nazwy topograficznej miejsca, skąd przybyli niemieccy osadnicy. Nazwa polska Nowotaniec jest zniekształceniem nazwy niemieckiej. W roku 1409 wspomniano Piotra, dziedzica „de Lobetancz”. W roku 1419 wieś Brzozowa albo Lobetancz została nadana przez króla za zasługi Matiaszowi Czarnemu ze Zboisk. Jego potomkowie nosili nazwisko Bal i posługiwali się herbem Gozdawa. Gospodarzyli oni w Nowotańcu do połowy XVI wieku. W 1435 roku pojawiła się po raz pierwszy nazwa Nowotaniec (alias Brzozowo). W tymże roku w wyniku podziału dóbr po Matiaszu ze Zboisk, Nowotaniec oraz m.in. Nadolany i Nagorzany dostały się Janowi Balowi Matiaszewiczowi. 25 lutego 1444 król Władysław wyniósł Nowotaniec do rangi miasta i nadał prawo do dwóch jarmarków rocznie. W roku 1462 Jan I Bal, stolnik sanocki, ufundował miejscowy kościół parafialny NMP i Świętego Mikołaja. W XVI wieku część miasta należała do Wzdowskich, zaś część do Stanów herbu Gozdawa, spadkobierców Balów. Rodzina Balów nawiasem mówiąc adoptowała pierwszego właściciela Nowotańca z rodu Stanów do herbu Gozdawa. Właścicielem tym był Hieronim Stano, protektor ruchów reformacyjnych, założyciel kościoła helweckiego w Nowotańcu. Za jego rządów protestanci odebrali świątynię katolikom, ale zwrócili ją w 1613 roku, po wybudowaniu własnej. Stanowie rezydowali w zamku, wzmiankowanym w 1699 roku. Jego pozostałości można było we wsi zobaczyć jeszcze w okresie międzywojennym. Miasteczko ucierpiało w wyniku najazdu tatarskiego w 1624 roku. Środkiem zaradczym miało być wydanie przywileju składu wina węgierskiego przez Władysława IV w roku 1634. Kolejną klęską był pożar z roku 1711, który dotknął całej parafii, w jego wyniku w 1714 roku Nowotaniec zwolniono z podatku. W roku 1717 w wyniku utraty wpływów protestantów, Stanowie sprzedali miasteczko katolikowi, łowczemu lwowskiemu Józefowi Bukowskiemu. Odnowienie przywileju targowego w roku 1727 nie przywróciło dawnej świetności Nowotańca. Przywilej ten zresztą Nowotaniec utracił na rzecz nowo lokowanego miasta w Bukowsku w roku 1748. Po Bukowskich, miasteczko przeszło na własność Gumowskich, a następnie w połowie XVIII wieku na rzecz Jakuba Ignacego Bronickiego herbu Korwin, który ożenił się z Anną Gumowską. Bronicki był wojskowym, marszałkiem ziemi sanockiej w konfederacji barskiej. Zmarł w 1768 roku. Jego córki, Tekla i Aniela, wyszły za mąż odpowiednio za Aleksandra Jaworskiego herbu Sas i za Jana Wiktora herbu Brochwicz. Dobra nowotanieckie podzielono w związku z tym na dwie części. Do 1772 (I rozbiór Polski) miasteczko należało administracyjnie do ziemi sanockiej województwa ruskiego. Od 1772 do cyrkułu leskiego, a następnie sanockiego. Po reformie administracyjnej w 1864, powiat sądowy Bukowsko, gmina Bukowsko, starostwo sanockie w kraju Galicja. Po śmierci Jakuba Bronickiego, Anna Bronicka z Nowotańca wyszła po raz drugi za mąż, za Walentego Górskiego (pułkownika Wojsk Polskich w Gwardii Koronnej Litewskiej, właściciela Jawornika), później jeszcze raz za Pińskiego. Po małżeństwie córki hr. Aleksandra Jaworskiego Marianny z Feliksem Krzywkowicz-Poźniakiem w roku 1812, Nowotaniec do roku 1944

¹⁷ *Słownik historyczno-geograficzny ziem polskich w średniowieczu*, Sanok, część II, s. 153-154

¹⁸ Zdzisław Bednarczyk, Marek Łuczycycki, [Mała ojczyzna – Nagorzany](#)

został własnością rodziny Poźniaków. W dwudziestolecium międzywojennym w Nowotańcu działały skrajnie lewicowe ugrupowania (Niezależna Partia Chłopska, Komunistyczna Partia Polski). W roku 1946 miasteczko zostało doszczętnie spalone w wyniku walk z UPA. Jeszcze w 1950 roku było odbudowywane z pomocą rządu, ale straciło rangę miasta^{19 20 21 22}.

Płonna

W roku 1433 wymieniony został Balko z Płonnej (de Plone). Był to prawdopodobnie Wołoch. Niektóre zapiski tytułują go „kniaziem”. Kolejne zapiski z lat 1435, 1450, 1451 i 1508 pozwalają ustalić, że wieś była w rękach szlachty i często zmieniała właścicieli. W XV i XVI wieku należała do Felsztyńskich-Odnowskich i Tarnawskich, w XVII wieku do Stanisławskich, w XVIII wieku do Cieszanowskich, a od końca XVIII wieku do 1913 roku do Truskolaskich. Nazwa wsi to staropolskie słowo oznaczające mało urodzajną ziemię. W 1913 r. majątek Płonna wraz z dworem zakupił grekokatolicki ks. Emilian Konstantynowicz z Sanoka, który przekazał go w 1933 roku w ręce syna Włodzimierza - działacza ukraińskiego i adwokata w Bukowsku. W 1493 wieś lokowano na prawie wołoskim, a jej wójtem został wzmiankowany wcześniej Balko. W roku 1488 wieś dzieliła się na górną i dolną i wybudowano tutaj cerkiew. Na przełomie XV i XVI wieku powstał tam obronny dwór, którego pozostałości istnieją do dzisiaj. W roku 1604 należał on do Baltazara Stanisławskiego i był obiektem napaści beskidników. Rozbójnicy zdobyli i splądrowali dwór. Dwadzieścia lat później cała okolica ucierpiała z powodu najazdu Tatarów. Najeźdźcy podpalili cerkiew, w której schronili się mieszkańcy oraz pop. Mimo to w latach następnych wieś rozwijała się. W strukturze ludności przeważali Rusini. Miejscowy dwór uzyskał ostateczny kształt w XVIII i XIX wieku za rządów Cieszanowskich i Truskolaskich. W 1946 roku został spalony i wysadzony przez UPA, podobno na życzenie właścicieli. Do 1772 r. osada znajdowała się na terenie województwa ruskiego, na ziemi sanockiej. W okresie zaborów (od 1772 do 1852 r.) osada należała do cyrkułu leskiego, następnie sanockiego. W 1867 r. utworzono powiat sanocki, na terenie którego znajdowała się miejscowość. Była wówczas częścią Gminy Bukowsko w prowincji Galicja. W roku 1790 Truskolascy wzniesli we wsi nową cerkiew Opieki Najświętszej Marii Panny z interesującą parawanową, trójarkadową dzwonnica. Dzwonnica zachowała się do dzisiaj. Od listopada 1918 do stycznia 1919 r. funkcjonowała w ramach Republiki Komańczańskiej. Wysiedlenia i ucieczki ludności w latach 1944-47 spowodowały całkowite opustoszenie i ruinę wsi, którą na przełomie lat 40 i 50 władze PRL ponownie zasiedlały i odbudowywały^{23 24}.

Pobiedno

Wieś wzmiankowana po raz pierwszy w 1361 roku jako sąsiadująca ze Zboiskami. Kolejne wzmianki świadczą o tym, że była to własność szlachecka. Nazwa wsi może, podobnie jak pobliskich Zboisk, być związana z miejscem bitwy. Miejscowi dziedzice przyjęli nazwisko Pobiedziński i używali herbu Gryf. W roku 1529 wieś miała swój kościół, który był siedzibą osobnej parafii Wszystkich Świętych. Pobiedno zasłynęło w całej Rzeczypospolitej w 1550 roku, kiedy to jego dziedziczka, Magdalena Pobiedzińska, poślubiła Marcina Krowickiego, proboszcza z Sądowej Wiszni. Skandal, który wybuchł wokół tego związku, był jednym z najgłośniejszych w historii polskiego protestantyzmu. Protestanci przejęli i zrabowali świątynię, która nie została już odbudowana. W roku 1677 wieś przeszła na własność katolika – Wojciecha z Leszna Leszczyńskiego. Do 1772 r. wieś leżała administracyjnie w ziemi sanockiej województwa ruskiego. Od 1772 należała do cyrkułu leskiego, a następnie sanockiego. Po reformie administracyjnej w 1864 r., do powiatu sądowego sanockiego, Gminy wiejskiej Sanok w kraju Galicja. Do 1830 r. w Pobiednie funkcjonowała też cerkiew p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego. W 1830 r. kościół uległ całkowitemu zniszczeniu na skutek pożaru, w tym też roku miejscowa ludność zmieniła wyznanie i przeszła na obrządek łaciński. Dzisiaj Pobiedno wchodzi w skład parafii Dudyńce. Po Leszczyńskich właścicielami wsi byli

¹⁹ S. Mendelowski, *W gminie Bukowsko*, Krosno 2004

²⁰ *Słownik historyczno-geograficzny ziem polskich w średniowieczu*, Sanok, część II, s. 169-172

²¹ Marek Silarski, Marek Łuczycki, [Mała ojczyzna – Nowotaniec](#)

²² Feliks Kiryk, *Bukowsko-Nowotaniec*, Rocznik sanocki, 2006, s. 92-115

²³ Mirosław Czytajło, Marek Łuczycki, [Mała ojczyzna – Płonna](#)

²⁴ *Słownik historyczno-geograficzny ziem polskich w średniowieczu*, Sanok, część III, s. 36

Morawscy, Truskolascy i Bielawscy. W roku 1946 wieś próbowała bronić się przed napaściami UPA. Lata 50 to stopniowa odbudowa wsi^{25 26}.

Tokarnia

Osada wzmiankowana po raz pierwszy w 1526 roku jako *Thokarnhya*. Wieś lokowano na prawie wołoskim. Od 1539 roku należała do Mikołaja Herburta Odnowskiego z Felsztyna. Od 1772 roku wieś w zaborze austriackim, w cyrkule leskim, a później sanockim. Od 1867 roku wieś leżała w powiecie sanockim i gminie Bukowsko. W XIX wieku wieś należała do Katarzyny z Bołoz-Antoniewiczów Romaszkanowej, żony Piotra Romaszkana, od której w 1832 roku zakupili ją małżonkowie Wiktor i Łucja z Ostaszewskich Gniewoszowie. W 1842 roku we wsi urodził się Modest Humiecki, późniejszy burmistrz i budowniczy Krosna. Pod koniec XIX wieku we wsi oprócz działalności rolniczej rozpoczęto wydobywanie ropy naftowej. W Tokarni była parafia greckokatolicka oraz drewniany kościół najpierw p.w. Zaśnięcia Najświętszej Dziewicy Marii, a później p.w. Św. Michała Archaniola. W 1911 właścicielem tabularnym był Chaim Stern. W 1916 roku dobra zakupił Eustachy Ścibor-Rylski. Po 1944 część ludności rusińskiej została wysiedlona na Ukrainę, natomiast pozostali zostali przesiedleni do powiatu gdańskiego, okolice Bytowa, w czasie Akcji „Wisła”²⁷.

Wola Piotrowa

Osada wzmiankowana po raz pierwszy w 1526 roku jako *Pyothrowa Wolya*. Lokowano ją na prawie wołoskim. Pierwszy człon nazwy wskazuje na zwolnienie mieszkańców nowej wsi od obciążeń na rzecz pana przez pierwsze lata po założeniu. Drugi człon nazwy jest patronimiczny. Wieś w 1550 roku miała swój kościół, który należał najpierw do parafii w Nowotańcu, następnie do parafii w Bukowsku. Kościół ten rozebrano w 1903 roku. Do roku 1772 wieś leżała w ziemi sanockiej, w województwie ruskim. W latach 1772-1852 w cyrkule leskim, a następnie cyrkule sanockim. Od roku 1867 wieś leżała w powiecie sanockim, w gminie Bukowsko w Galicji. Do roku 1914 starostwo powiatowe w Sanoku, powiat sądowy w Bukowsku. W XIX i XX wieku wieś wchodziła w skład dóbr właścicieli wcześniej opisywanej Tokarni. Wieś została wysiedlona po 1944 roku. Jej ponowne zasiedlanie rozpoczęło się dopiero w latach 60 XX wieku²⁸.

Wola Sękowa

Osada została lokowana przez Mikołaja Bala w 1493 roku. Przywilej lokacyjny został wydany dla niejakiego Simka. Wieś w 1493 roku określono jako Trębowa nad potokiem Mętym. W następnych latach od założyciela nazywano ją Simkowa Wola, Schąkowa, Sziemkowa Wola, Seńkowa Wola. Człon nazwy Wola wskazuje na zwolnienie mieszkańców nowej wsi od obciążeń na rzecz pana przez pierwsze lata po założeniu. Od roku 1565 właścicielem wsi był Aleksander Stano, zaś w latach 1634-1717 jego synowie – Samuel i Bogusław. Stanowie sprzedali w 1717 roku wieś łowczemu lwowskiemu – Józefowi Bukowskiemu. Od roku 1813 do 1944 właścicielem posiadłości była rodzina Wiktorów herbu Brochwicz. Z nich Władysław Wiktor, właściciel dóbr w latach 1884-1922, zapamiętany został jako bardzo dobry gospodarz. Rodzina Wiktorów rezydowała w murowanym, piętrowym pałacu. W owym czasie we wsi była cerkiew. Ludność rzymskokatolicka uczęszczała do kościoła w Nowotańcu. W roku 1946 większość ludności rusińskiej wysiedlono, za co nieliczni pozostali z zemsty spalili zabudowania wsi z pałacem na czele. Od lat 50 XX wieku rozpoczęła się odbudowa i rozbudowa wsi^{29 30}.

Wolica

Wieś po raz pierwszy wymieniona była w 1435 roku jako *sancti Petri alias Wolicza* w dokumencie dotyczącym podziału dóbr między dziedzicami ze Zboisk. Nazwa *sancti Petri* wskazuje na fakt, że włókami we wsi była uposażona parafia Św. Piotra w Bukowsku. Nazwa Wolica jako jedyna nazwa utrwaliła się w drugiej połowie XV wieku. Ta nazwa wskazuje na zwolnienie mieszkańców nowej wsi od obciążeń na rzecz pana przez pierwsze lata po założeniu. W połowie XV

²⁵ Marek Łuczycycki, [Mała ojczyzna – Pobiedno](#)

²⁶ *Słownik historyczno-geograficzny ziem polskich w średniowieczu*, Sanok, część III, s. 37

²⁷ Zdzisław Bednarczyk, Marek Łuczycycki, [Mała ojczyzna – Tokarnia](#)

²⁸ Renata Preisner-Rakoczy, [Mała ojczyzna – Wola Piotrowa](#)

²⁹ *Słownik historyczno-geograficzny ziem polskich w średniowieczu*, Sanok, część III, s. 236

³⁰ Henryk Pałuk, Marek Łuczycycki, [Mała ojczyzna – Wola Sękowa](#)

wieku owym czasie pojawił się też podział na górną i dolną część wsi. Kolejne zapiski historyczne świadczą o tym, że była to wieś szlachecka, wchodząca w skład dóbr właścicieli Zboisk. W 1515 roku istniała tu cerkiew, zniszczona w 1947 roku. Około 1539 roku wieś była w posiadaniu Mikołaja Herburt Odnowskiego. Do 1772 roku wieś znajdowała się w województwie ruskim i powiecie sanockim. Po I rozbiórce Polski weszła w skład cyrkułu leskiego, następnie sanockiego. Od 1867 wieś należała do powiatu sanockiego i Gminy wiejskiej Sanok. W połowie XIX wieku właścicielem posiadłości tabularnej Wolica był Józef Gołaszewski. Pod koniec XIX wieku właścicielami tabularnymi dóbr we wsi byli Szymon, Zysie i Berko Kornreich. W 1905 roku dobra we wsi posiadali Mojżesz Kanner oraz dwóch współwłaścicieli, a w 1911 dobra we wsi posiadał Mojżesz Kanner. Po II wojnie światowej część rusińskiej ludności wsi wyjechała w ramach wymiany ludności na teren Ukraińskiej SRR w okolice Brzeżan. W ramach zemsty za wysiedlenia banderowskie bandy zniszczyły w 1947 roku m.in. miejscową cerkiew. Powolna odbudowa i rozbudowa oraz ponowne zasiedlanie wsi rozpoczęły się w latach 50 XX wieku^{31 32}.

Zboiska

Zboiska (*Boyscza*) zostały nadane 25 czerwca 1361 roku przez Króla Kazimierza Wielkiego pochodzącym z Węgier braciom Piotrowi i Pawłowi. W owym czasie było to pustkowie należące do parafii w Bukowsku. Nazwa Zboiska prawdopodobnie wywodzi się od staroruskiego „bojiska”, czyli „bitwa, bój, miejsce bitwy” lub „pobojowisko”. Używano w stosunku do wsi także nazwy Uhrynowce, od staropolskiego określenia Węgra, np. w 1589 roku *Zboiska seu Hurinowce*, w 1676 *Zboiska alias Uhrynowce*. Potomkowie Piotra i Pawła dali początek kilku rodóm szlacheckim, m.in. Balom herbu Gozdawa, którzy byli znacznymi posiadaczami ziemskimi w tej okolicy w XV wieku. W 1435 roku Zboiska oraz m.in. Wolice i Bukowsko w wyniku podziału dóbr po Matiaszu ze Zboisk otrzymał syn Piotr. W roku 1485 wieś należała do Piotra Herburt Felsztyńskiego i w wyniku najazdu kasztelana przemyskiego Stanisława Kmity spaleni uległy dom i wieża tam się znajdujące. W roku 1529 Mikołaj Herburt Odnowski wybudował we wsi zameczek obronny. Wieś została dotknięta przez najazd tatarski w 1624 roku, przez zarazę w 1627 roku oraz najazd wojsk Rakoczego w 1657 roku. Ten ostatni najazd spowodował zburzenie miejscowego zamku. W XVII wieku właścicielami wsi była rodzina Leszczyńskich. Do 1772 roku wieś należała do Ziemi sanockiej i województwa ruskiego. Od 1772 do 1852 cyrkuł leski, następnie sanocki. Od 1867 powiat sanocki, gmina Bukowsko w Galicji. Na początku XIX wieku wieś należała do Kakowskich, którzy zbudowali tutaj murowany dwór. W ciągu XIX wieku dwór z majątkiem przeszedł na własność Jodłowskich, z których Zofia w 1902 roku ufundowała katolicką kaplicę, która długo służyła mieszkańcom, także wyznania greckiego. Na początku XX wieku Zofia Jodłowska rozparcelowała cały majątek dworski przekazując jego część w ręce klasztoru sióstr Służebniczek NMP ze Starej Wsi. W dworku od 1912 roku udostępniana była salka szkolna dla dzieci ze Zboisk. Po II wojnie światowej część mieszkańców wsi wysiedlono do ZSRR. W trakcie akcji „Wisła” ludność Zboisk wywieziono na Ziemię Odzyskane w zachodniej Polsce

(w okolice Legnicy, Zielonej Góry i Wrocławia), a także na Pomorze Wschodnie (okolice Szczytna)^{33 34 35}.

Tradycje heraldyczne Gminy Bukowsko

Na terenie Gminy Bukowsko znajdują się dwie miejscowości, które w przeszłości posiadały prawa miejskie oraz posługiwały się własnymi pieczęciami. Są nimi: siedziba władz Gminy Bukowsko oraz Nowotaniec. Bukowsko stało się miasteczkiem przed 1748 rokiem, utraciło ten status w 1946 roku. Nowotaniec uzyskał prawa miejskie w 1444 roku i utracił w 1946 roku. Oba miasta były prywatne. Zachowały się przekazy historyczne na temat symboliki obu dawnych historycznych miast. Niestety nie udało się dotrzeć do jakichkolwiek informacji o sfragistyce Bukowska z okresu I Rzeczypospolitej. Pierwszy znany nam odcisk pieczęci miasteczka pochodzi z 1867 roku. Przechowywany jest w nowej kolekcji Schneidra, która znajduje się w Bibliotece im. Stefanyka

³¹ *Słownik historyczno-geograficzny ziem polskich w średniowieczu*, Sanok, część III, s. 236-237

³² Maria Ambicka, Marek Łuczycki, [Mała ojczyzna – Wolica](#)

³³ S. Mendelowski, *W gminie Bukowsko*, Krosno 2004

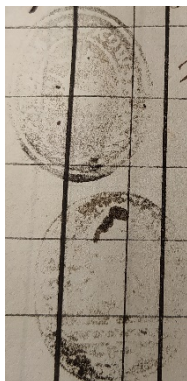
³⁴ *Słownik historyczno-geograficzny ziem polskich w średniowieczu*, Sanok, część III, s. 270-274

³⁵ Jaromir Wilusz, [Wzgórza w Zboiskach, Zboiska 2001](#)

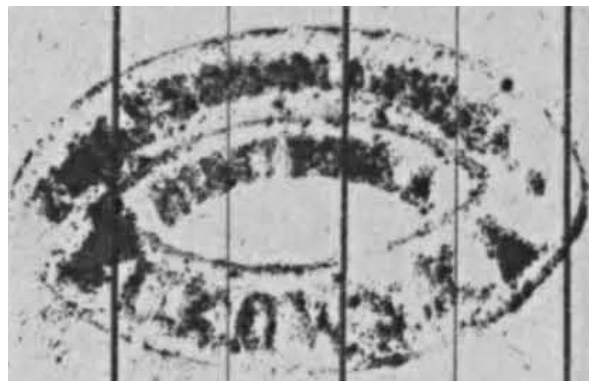
we Lwowie³⁶. Odcisk wykonany w laku jest okrągły, z legendą otokową ZWIERZCHNOŚĆ GMINNA MIASTECZKA BUKOWSKA. Godło pieczętnie wyobraża jelenia w biegu czy też w skoku. Na tym samym dokumencie odcisnięte są jeszcze dwie pieczęcie w sadzy albo tuszu, dość nieczytelne. Na jednej wydaje się, że widać także zarys jelenia. W lwowskich tekach Schneidra znajduje się jeszcze jeden odcisk pieczęci Bukowska, tym razem bezherbowej. Pieczęć jest owalna, z napisem ZWIERZCHNOŚĆ GMINNA MIASTECZKA BUKOWSKA. Przyłożono ją na dokumencie z 1873 roku³⁷.

Fot 2: Odcisk pieczęci lakowej Bukowska z 1867 roku

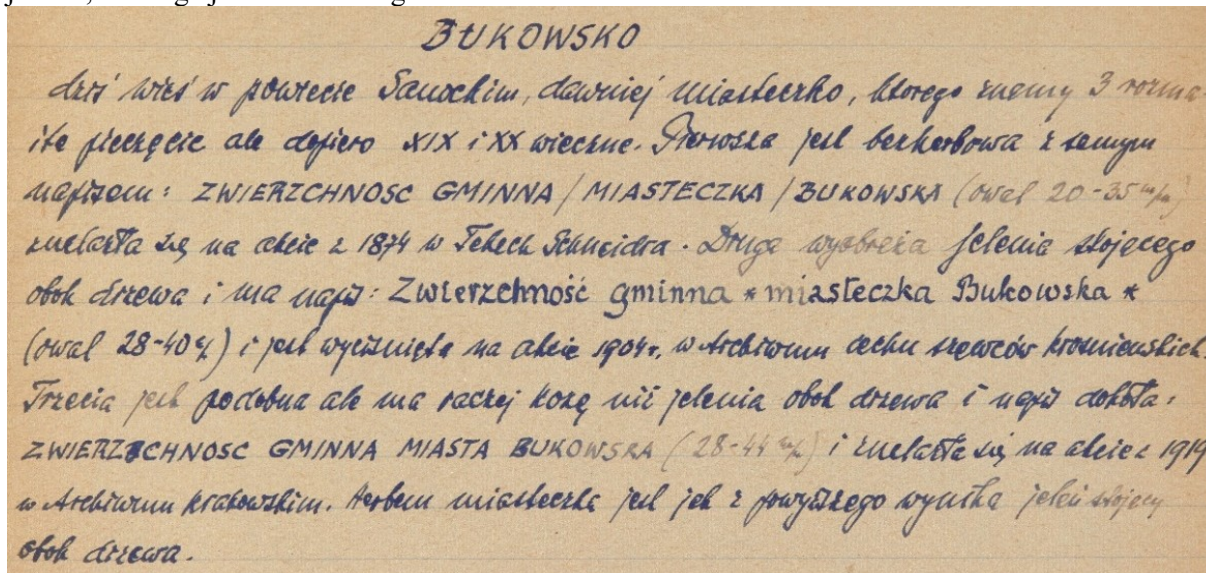

Fot 3: Odcisk pieczęci sadzowej Bukowska z 1867 roku

Fot 4: Odcisk pieczęci napisowej Bukowska z 1873 roku

Motyw jelenia utrzymywał się w sfragistyce Bukowska w kolejnym stuleciu. Marian Gumowski przytacza informacje o odciskach pieczęci z jeleniem, czy też kozą, którym towarzyszy nieokreślone drzewo. Odciski takie widział na aktach z lat 1904 (dokumenty cechów krośnieńskich) oraz 1919 (Archiwum krakowskie)³⁸. My znaleźliśmy odciski podobnych pieczęci na dokumentach jeszcze późniejszych, z lat 1925 i 1927³⁹. Drzewo, które widział Marian Gumowski, wydaje się jednak mało znaczącym elementem dodatkowym. Na jednej pieczęci je widać, ale jest małe w stosunku do jelenia, na drugiej zaś nie widać go wcale.

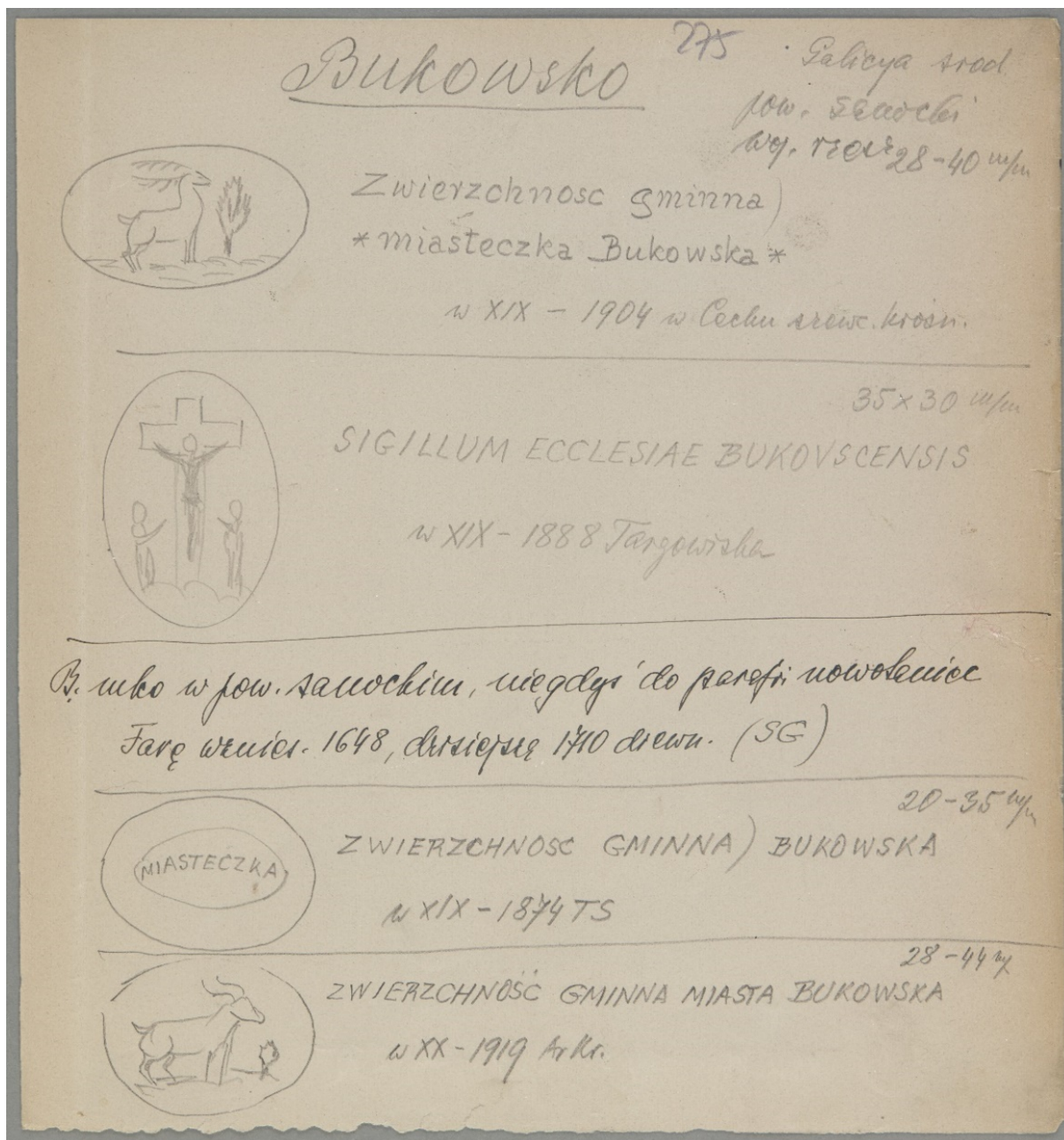

³⁶ Fond 144 – część 3 Teki Antoniego Schneidra – Materiały dotyczące heraldyki i sfragistyki miast galicyjskich, karta 101

³⁷ Op. Cit., karta 99

³⁸ MNK VIII rkps. 1484, 1520

³⁹ Archiwum Państwowe w Sanoku, dokumenty Powiatowego Urzędu Ziemskiego w Sanoku, sygn. 13, s. 249, 367

Fot 5: Materiały Mariana Gumowskiego dotyczące sfragistyki Bukowska

Fot 6: Odcisk pieczęci Bukowska z 1925 roku

Fot 7: Odcisk pieczęci Bukowska z 1927 roku

Pomimo tego, że roślinne dodatki jakie pojawiły się na pieczęciach Bukowska w XX wieku, wydają się tylko elementem dodatkowym, idea, że jeleniowi w herbie Bukowska towarzyszyło drzewo

zakorzeniła się w umysłach heraldyków. Zapewne z tego powodu drzewo znalazło się w rekonstrukcji herbu Bukowska zamieszczonej w publikacji *Miasta polskie w tysiącleciu* z lat 60 XX wieku⁴⁰. Drzewo zostało wystylizowane na buk, co nadało mu dodatkowy wymiar symboliczny. Herb uzyskał także po raz pierwszy swoje barwy – z czerwonym jeleniem i zielonym drzewem oraz murawą. Niestety badacze pracujący przy tej rekonstrukcji najwyraźniej nie znali starszej pieczęci Bukowska, gdzie jeleni był w biegu i nie towarzyszyło mu drzewo. Tym niemniej wizerunek jelenia z drzewem trafił do publicznej świadomości i używany jest do dzisiaj nieoficjalnie przez gminę Bukowsko.

Fot 8: Herb Bukowska w *Miastach polskich w tysiącleciu*

Fot 9: Jeden z nieoficjalnie używanych herbów Gminy Bukowsko

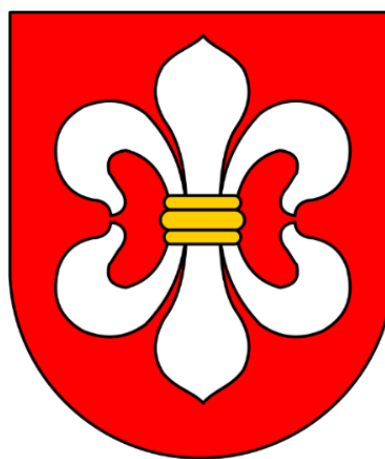

Fot 10: Jeden z nieoficjalnie używanych herbów Gminy Bukowsko

Dużo trudniej niż sfragistykę Bukowska ustalało się sfragistykę Nowotańca. W przypadku Bukowska istniał trop w postaci herbu z *Miast polskich w tysiącleciu*. Tymczasem sfragistyka Nowotańca najwyraźniej nie była znana szerszemu gronu badaczy, ponieważ herb Nowotańca nie znalazł się w tej publikacji. Jednakże wiedzieliśmy, że Nowotaniec przez cały praktycznie czas swojej miejskiej historii był miastem prywatnym. Możliwe zatem było, że właściciele użyciali mu swojej symboliki. Przypuszczenie to potwierdziło się bardzo szybko. Na najstarszą pieczęć miejską Nowotańca trafiliśmy w materiałach rodziny Balów i Stanów z Nowotańca zawierających między innymi ich korespondencję. Wśród nich znalazł się list cesarza niemieckiego, z załączonym potwierdzeniem zapoznania się przez radę miejską Nowotańca i z odcisniętą pieczęcią. List datowany jest na rok 1565-66⁴¹. Okrągła pieczęć z nieco nieczytelną legendą wyobraża w polu pieczętnym godło herbu Gozdawa, tj. podwójną lilię heraldyczną, umieszczoną pomiędzy jakby dwiema kulami. Faktycznie zatem symbolika miejska użyczona została przez gospodarzących w owym czasie w mieście Gozdawitów.

Fot 11: Odcisk pieczęci Nowotańca z 1565 roku

Fot 12: Herb Gozdawa rodziny Balów i Stanów

⁴⁰ Praca zbiorowa, *Miasta polskie w tysiącleciu*, Wrocław, Warszawa, Kraków 1967, tom 2, tabl. XCII

⁴¹ Biblioteka Uniwersytetu Jagiellońskiego, *akta spraw spornych i niespornych, głównie rodzin kolejnych właścicieli miasteczka Nowotaniec w pow. sanockim. Oryginały i kopie*, rękopis BJ 7506 IV, karta 15

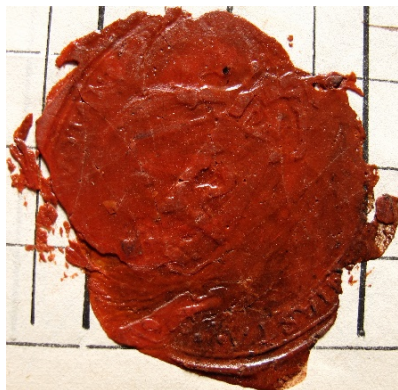
Następna znana nam pieczęć Nowotańca odcisnięta została dopiero w 1867 roku. Przechowywana jest w lwowskiej kolekcji Schneidra⁴² i krakowskiej kolekcji Schneidra⁴³ (przy czym odciski krakowskie są prawie zupełnie nieczytelne). Odcisk jest dosyć niewyraźny, ale wydaje się, że głównym godłem pieczęci jest postać Świętego Jakuba (widoczna jest laska pielgrzymia z tykwą), który u stóp ma herb Ślepowron z panopliami. Motywy te wydają się wskazywać, że pieczęć pochodzi z czasów rządów Ignacego Jakuba Bronickiego, zm. w 1769 roku. Posługiwał się on herbem Ślepowron i był wojskowym. Był też ostatnim Ślepowronem posiadającym Nowotaniec. Legenda otokowa jest częściowo czytelna i głosi PIECZĘĆ MIASTA NOWOTANIEC.

Fot 13: Odcisk pieczęci Nowotańca z 1867 roku – Lwów

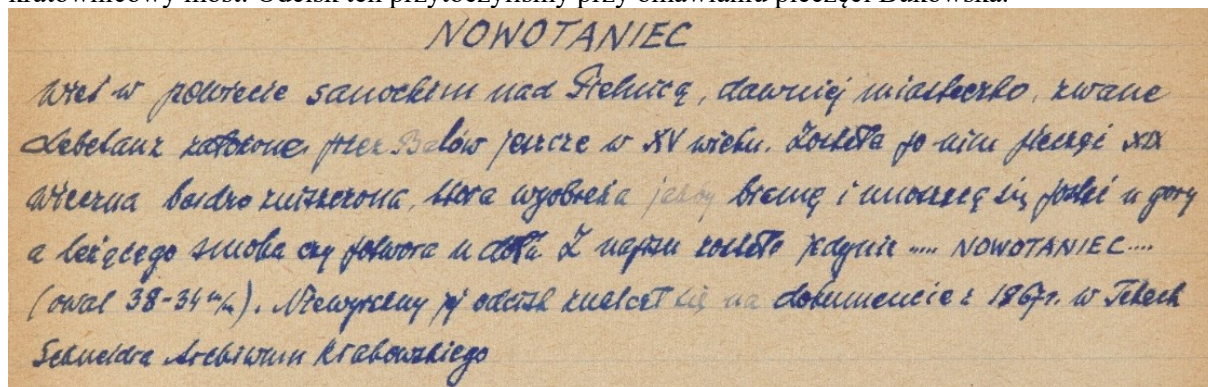

Fot 14: Odcisk pieczęci Nowotańca z 1867 roku – Kraków

Fot 15: Odcisk pieczęci Nowotańca z 1867 roku – Kraków

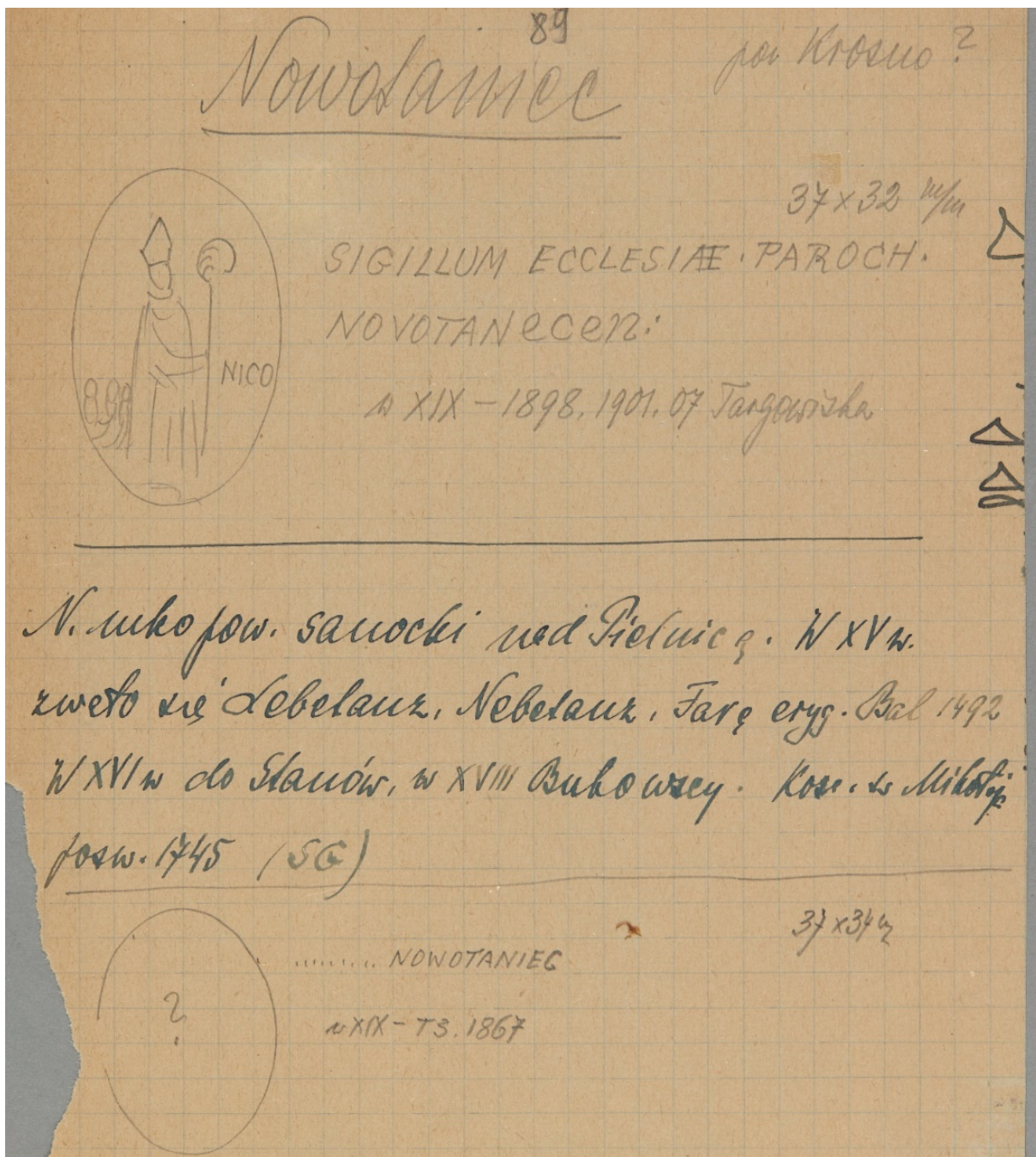
Marian Gumowski znalazł jeszcze jedną pieczęć, na której widział jakby postać anioła unoszącego się nad mostem, pod którym leżał smok. Twierdził, że niewyraźny odcisk takiej pieczęci widział w Tekach Schneidra na dokumencie z 1867 roku⁴⁴. Zbieżność dat oraz wzmianka o niewyraźnym odcisku wydaje się wskazywać jednak, że Gumowski mógł niepoprawnie opisać przytaczaną przez nas powyżej pieczęć. Ewentualnie opis mógł dotyczyć drugiej z pieczęci sądowych, przyłożonej w 1867 roku pod pieczęcią Bukowska, gdzie widać u dołu tarczy jakby kratownicowy most. Odcisk ten przytoczyliśmy przy omawianiu pieczęci Bukowska.

⁴² Fond 144 – część 3 Teki Antoniego Schneidra – Materiały dotyczące heraldyki i sfragistyki miast galicyjskich, karta 102

⁴³ Archiwum Narodowe w Krakowie, sygn. 29/684/1156

⁴⁴ MNK VIII rkps. 1488, 1520

Fot 16: Materiały Mariana Gumowskiego dotyczące sfragistyki Nowotańca

Znana nam też jest bezherbowa, napisowa owalna pieczęć Nowotańca, podobna jak w przypadku Bukowska⁴⁵.

⁴⁵ MNK VIII rkps. 1480

Fot 17: Odcisk bezherbowej pieczęci Nowotańca

Herb Gminy Bukowsko

Tworząc projekt herbu Gminy Bukowsko, wobec wymogu uwzględnienia w pierwszej kolejności herbów i pieczęci historycznych z danego terenu, mamy pole manewru ograniczone praktycznie wyłącznie do stworzenia herbu będącego kompilacją symboli Bukowska i Nowotańca.

W przypadku Bukowska symbolem miasteczka konsekwentnie był jeleni. W swojej najstarszej formie jeleni był jedynym godłem i przedstawiono go w biegu czy też w skoku, o czym świadczy pieczęć z 1867 roku. Biorąc pod uwagę, że Bukowsko stało się miastem wiek wcześniej, możliwe, że symbol ten pochodzi jeszcze z czasów I Rzeczypospolitej. Możliwe, że starszy o ćwierć wieku odcisk pieczęci Bukowska znajduje się w Centralnym Państwowym Archiwum Historycznym Ukrainy, ale w obecnej sytuacji epidemicznej jego pozyskanie jest niewykonalne. Archiwum najwyraźniej zawiesiło działalność i nie odpowiada na próby kontaktu. Możliwe zresztą, że ewentualny odcisk z CPAHU jest wykonany tym samym typariuszem co znany nam odcisk z 1867 roku. Wydaje się, że projektując herb dla Gminy Bukowsko powinniśmy sięgnąć do najstarszej formy symbolu Bukowska, nieskażonej późniejszymi dodatkami.

Dwa przykłady pieczęci Nowotańca wskazują, że miasto używało symboliki prywatnej. Wydaje się, że również w przypadku Nowotańca powinniśmy sięgnąć do symbolu najstarszego, zaczerpniętego od rodziny Balów. Ostatecznie to ta rodzina odpowiadała za lokację miejską Nowotańca.

W projekcie herbu umieszczono jelenia z godła Bukowska od czoła tarczy, czyli w miejscu zaszczytniejszym. Uzasadniamy to w ten sposób, że Bukowsko jest ważniejsze, jako siedziba władz gminnych. Naszym zdaniem projekt ten jest najoptymalniejszy. Godła wypełniają możliwie maksymalnie i harmonijnie pola tarczy, zaś ich kolejność niesie dodatkową symbolikę. Rekomendujemy ten właśnie wariant herbu (Projekt 1) do dalszego procedowania. Jednakże zgodnie z treścią umowy, stworzono także alternatywne projekty, gdzie zmieniono proporcje obu godła (Projekt 2) oraz ich kolejność (Projekt 3). Odwroconą kolejność można uzasadniać faktem, że historia miejska Nowotańca jest dłuższa od Bukowska, starsze jest także nowotanieckie godło herbowe.

Proponujemy, aby barwy herbu wywieść od barw herbu Gozdawa, czyli czerwone pole i srebrno-złote godła. Tak uzyskane barwy herbu odpowiadają także barwom narodowym.

Projekt herbu Gminy Bukowsko wyobraża zatem:

W polu czerwonym od czoła jeleni biegnący srebrny z porożem złotym, od podstawy lilia podwójna srebrna z przepaską złotą.

Dopuszcza się, na potrzeby poligrafii i grafiki komputerowej, wyrażanie tynktury srebrnej przez kolor biały, złotej przez kolor żółty. Jednakże wszędzie tam, gdzie jest to technicznie możliwe bez uzyskania barw wizualnie odbiegających od srebra, należy używać barwy srebrnej i złotej. W szczególności przy wyjątkowo uroczystych realizacjach herbu, np. na sztandarze (wówczas do wykonania godła herbu należy użyć nici srebrnej i złotej), albo ozdobnych futerałach (srebrna i złota farba). Rozważyć można też użycie srebrnej i złotej farby na tabliczkach z nazwami ulic, lub tablicy z herbem na fasadzie Urzędu Miejskiego.

Flaga Gminy Bukowsko

Projekt flagi Gminy Bukowsko wyobraża prostokątny płat o proporcjach 5:8 (szerokość do długości) podzielony na trzy pionowe pasy: biały, czerwony i biały, szerokości kolejno 3/16, 10/16 i 3/16 długości płata. Pas czerwony zawiera pośrodku godło herbowe Gminy Bukowsko wysokości 9/10 szerokości płata.

Banner Gminy Bukowsko

Banner Gminy Bukowsko jest pionowym odwzorowaniem flagi na płacie o proporcjach 4:1 (wysokość do szerokości), podzielonym na trzy poziome pasy: biały, czerwony i biały, wysokości kolejno 3/16, 10/16 i 3/16 wysokości płata. Pas czerwony zawiera pośrodku godło herbowe Gminy Bukowsko szerokości 8/10 szerokości płata.

Flaga stolikowa Gminy Bukowsko

Flaga stolikowa Gminy Bukowsko jest pionowym odwzorowaniem flagi na płacie o proporcjach 2:1 (wysokość do szerokości) przeznaczonym do zawieszania na poprzeczce mocowanej do stojaka), podzielonym na trzy poziome pasy: biały, czerwony i biały, wysokości kolejno 3/16, 10/16 i 3/16 wysokości płata. Pas czerwony zawiera pośrodku godło herbowe Gminy Bukowsko szerokości 8/10 szerokości płata.

Pieczenie Gminy Bukowsko

Pieczenie Gminy Bukowsko zaprojektowano w trzech wariantach: pieczęć ogólna, pieczęć Rady Gminy i pieczęć Wójta. We wszystkich przypadkach pieczęcie są okrągłe, o średnicy 36 mm, z godłem herbu Gminy Bukowsko w części centralnej, oddzielonym linią perełkową od otoku z majuskułową legendą w postaci odpowiednio: + GMINA BUKOWSKO, + RADA GMINY BUKOWSKO, + WÓJT GMINY BUKOWSKO. Symbol + oznacza krzyż inicjalny w formie ażurowego krzyżyka kawalerskiego.

Sztandar Gminy Bukowsko

Sztandar Gminy Bukowsko ma postać dwustronnego kwadratowego płata obszytego z trzech stron złotą frędzlą. Czwarta strona przymocowana jest do drzewca za pomocą koluszków umocowanych na szpili. Drzewce sztandaru zwieńcza głowica przedstawiająca ozdobny grot w formie trzech liści buka z dwoma owocami. Do tulei przywiązana jest szarfa podzielona na dwa poziome pasy, biały i czerwony, zakończona frędzlą złotą. Strona prawa sztandaru jest czerwona z godłem Polski w części centralnej. Strona lewa jest biała, ze skośnym pasem czerwonym, flankowanym przez trójliście bukowe z owocami, zielone; na pasie znajduje się godło herbowe Gminy Bukowsko, ponad którym z lewej półkolisty, majuskułowy, srebrny napis GMINA, pod nim z prawej półkolisty, majuskułowy, srebrny napis BUKOWSKO.